

Sygn. akt IV CSK 62/18

POSTANOWIENIE

Dnia 26 czerwca 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z powództwa M.P.
przeciwko S.P.
o ustanowienie rozdzielności majątkowej,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 26 czerwca 2018 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powódki
od wyroku Sądu Okręgowego w G.
z dnia 12 lipca 2017 r., sygn. akt II 1 Ca [...] /17,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną powódki M.P. od wyroku Sądu Okręgowego w G. z dnia 12 lipca 2017 r., sygn. akt II [...]/17 Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001, III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7 - 8, poz. 147).

W skardze kasacyjnej powódka zarzuciła naruszenie art. 52 § 1 - 3 k.r.o. przez odmowę ustanowienia rozdzielności majątkowej w okresie od 1 stycznia 2012 r. do 7 marca 2014 r., pomimo wyraźnego spełnienia przesłanek ważnych

powodów rozumieniu tego przepisu, a także wskutek przyjęcia, że zawarcie umowy o ustanowieniu rozdzielności majątkowej wyklucza późniejsze powództwo o ustanowienie rozdzielności odnośnie do okresu poprzedzającego umowę.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca oparła na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione.

Według ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001, II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z dnia 11 stycznia 2002, III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, nie publ., z dnia 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16, nie publ.).

Przesłankę istotnego zagadnienia prawnego jako podstawy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania powódka opierała na konieczności wyjaśnienia wpływu zawarcia umowy majątkowej małżeńskiej na skuteczność późniejszego powództwa o ustanowienie przez Sąd rozdzielności majątkowej ze skutkiem na dzień poprzedzający zawarcie umowy.

Powyższa kwestia została już rozstrzygnięta w judykaturze. W uchwale z dnia 30 maja 1996 r., III CZP 54/96, Sąd Najwyższy wyjaśnił, że umowne wyłączenie wspólności ustawowej w czasie trwania małżeństwa wyklucza powództwo z art. 52 § 1 k.r.o. dotyczące okresu poprzedzającego zawarcie umowy (OSNC 1996, nr 10, poz. 30). W stanie faktycznym, w ramach którego zapadła ta uchwała, umowa wyłączająca ustawową wspólność majątkową małżeńską została - tak jak w niniejszej sprawie - zawarta przed wniesieniem powództwa opartego na przepisie art. 52 § 1 k.r.o.

Powyższe stanowisko, Sąd Najwyższy podtrzymał w wyroku z dnia 25 czerwca 2003 r., III CKN 545/01 (OSNC 2004, nr 9, poz. 143).

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo, iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, nie publ., z dnia 26 czerwca 2015 r., III CSK 77/15, nie publ., z dnia 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, nie publ.).

Potrzebę wykładni przepisu art. 52 k.r.o. skarżąca łączy z występującymi w orzecznictwie Sądu Najwyższego rozbieżnościami.

W przedstawionych wyżej uchwale i wyroku Sądu Najwyższego dokonano wykładni tego przepisu w zakresie mającym znaczenie w stanie faktycznym tej sprawy. Natomiast stanowisko, które wyraził Sąd Najwyższy w powołanym w skardze kasacyjnej wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 kwietnia 2011 r., IV CSK 460/10, dotyczyło odmiennego stanu faktycznego, gdyż umowa ustanawiająca rozdzielną majątkową została zwarta po wniesieniu pozwu o ustanowienie rozdzielności majątkowej. Z kolei w sprawie I CKN 293/00, strony nie zawierały umowy wyłączającej wspólność majątkową małżeńską. Natomiast postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2017 r., IV CSK 224/16 zapadło w stanie faktycznym, w którym w toku procesu o ustanowienie rozdzielności majątkowej wspólność małżeńska ustała wskutek śmierci pozwanego.

Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie. Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy

wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 75, z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, nie publ., z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14, nie publ.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 nie publ. i przywołane tam orzecznictwo).

Skarżąca nie wykazała, by zaskarżony wyrok był oczywiście nieprawidłowy.

Do umowy majątkowej stosuje się odpowiednio przepisy k.c. o czynnościach prawnych, w tym przepisy o wadach oświadczenia woli. Małżonek, powołujący się na nieważność umowy o wyłączeniu wspólności ustawowej z powodu wad oświadczenia woli może domagać się zniesienia wspólności na podstawie art. 52 k.r.o. i w takim wypadku ocena ważności umowy majątkowej byłaby przesłanką rozstrzygnięcia o żądaniu zniesienia wspólności ustawowej (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 30 maja 1996 r., III CZP 54/96 i wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 2003 r., III CKN 545/01).

Powódka nie kwestionowała ważności zawartej z pozwanym umowy majątkowej z dnia 7 marca 2014 r. wprowadzającej w ich stosunkach majątkowych rozdzielną majątkową, w tym nie powoływała się na złożenie oświadczenia pod wpływem błędu co do istnienia okoliczności uzasadniających ustanowienie rozdzielności przed tą datą.

W uzasadnieniu do pozwu z dnia 25 maja 2015 r., powódka powoływała się na okoliczność, iż w ciągu ostatniego miesiąca przed jego wniesieniem powzięła informacje o znacznych i licznych zobowiązaniach zaciągniętych przez pozwanego bez jakiegokolwiek jej wiedzy i zgody.

Zgodnie z art. 41 § 1 i 2 k.r.o., w wersji obowiązującej od dnia 20 stycznia 2005 r., wierzyciel małżonka - dłużnika może żądać zaspokojenia zobowiązania zaciągniętego przez tego małżonka z majątku wspólnego, o ile drugi małżonek wyraził zgodę na zaciągnięcie zobowiązania. W sytuacji, gdy małżonek zaciągnął

zobowiązanie bez zgody drugiego małżonka albo zobowiązanie jednego z małżonków nie wynika z czynności prawnej, wierzyciel może żądać zaspokojenia z osobistego majątku dłużnika, z wynagrodzenia za pracę lub z dochodów uzyskanych przez małżonka z innej działalności zarobkowej, jak również z korzyści uzyskanych z jego praw, o których mowa w art. 33 pkt 9 k.r.o., a jeżeli wierzytelność powstała w związku z prowadzeniem przedsiębiorstwa, także z przedmiotów majątkowych wchodzących w skład przedsiębiorstwa (zob. też art. 787 k.p.c.).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

aj

ał